

IEKŠPOLITIKAS ĢENERĀLDIREKTORĀTS
POLITIKAS DEPARTAMENTS B: STRUKTŪRPOLITIKA UN
KOHĒZIJAS POLITIKA

REĢIONĀLĀ ATTĪSTĪBA

Kohēzijas politikas stratēģiskā
saskaņotība: 2007.–2013. gada un
2014.–2020. gada plānošanas perioda
salīdzinājums

PĒTĪJUMS

Kopsavilkums

Šā pētījuma mērķis ir novērtēt 2014.–2020. gada kohēzijas politikas stratēģiskās saskaņotības attīstību un īstenošanu. Pamatojoties uz dalībvalstu iestāžu dokumentu analīzi un darbinieku intervijām, pētījumā ir konstatēts, ka salīdzinājumā ar iepriekšējo periodu kopumā ir vērojami uzlabojumi, bet tajā ir arī uzsvērts, ka ES un dalībvalstīs pastāv vairākas problēmas saistībā ar stratēģiski saskaņotas pieejas nodrošināšanu starp dažādiem Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem un citām ES politikas jomām.

Šo dokumentu pieprasīja Eiropas Parlamenta Reģionālās attīstības komiteja.

AUTORI

Stefan Kah (EPRC)

Carlos Mendez (EPRC)

John Bachtler (EPRC)

Stephen Miller (EPRC)

ATBILDĪGĀ ADMINISTRATORE

Diána Haase

Struktūrpolitikas un kohēzijas politikas departaments

Eiropas Parlaments

B-1047 Brisele

E-pasts: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

REDAKTORA PALĪDZE

Valérie Wiame

VALODU VERSIJAS

Oriģinālvaloda: EN

PAR REDAKTORU

Lai sazinātos ar politikas departamentu vai abonētu ikmēneša informatīvo biļetenu, lūdzu, rakstiet: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

Manuskripts pabeigts 2015. gada februāris.

Brisele, © Eiropas Parlaments, 2015.

Šis dokuments ir pieejams internetā:

<http://www.europarl.europa.eu/studies>

ATRUNA

Par šajā dokumentā paustajiem viedokļiem ir atbildīgi tikai un vienīgi to autori, un tie ne vienmēr atspoguļo Eiropas Parlamenta oficiālo nostāju.

Pārpublicēšana un tulkošana nekomerciāliem nolūkiem ir atļauta, ja tiek norādīts avots un ja par to iepriekš informē publicētāju izdevēju un tam nosūta vienu eksemplāru.

KOPSAVILKUMS

Stratēģiskā saskaņotība ir būtiska daļa no 2013. gada kohēzijas politikas reformas 2014.–2020. gada periodam. Šajā pētījumā ir kritiski novērtēta kohēzijas politikas stratēģiskās saskaņotības attīstība un īstenošana, pamatojoties uz to dalībvalstu iestāžu dokumentu analīzi, kuras ir atbildīgas par partnerattiecību nolīgumu un darbības programmu plānošanu 2014.–2020. gada periodam, un šo iestāžu darbinieku intervijām. Galvenā uzmanība ir vērsta uz četrām jomām, kuras tiek uzskatītas par būtisku daļu no kohēzijas politikas stratēģiskās ievirzes: ES stratēģiskie satvari; valstu stratēģiskie satvari; tematiskā koncentrācija; programmas struktūra, pārvaldība un administrācija.

ES stratēģiskie satvari

Regulatīvais jauninājums 2014.–2020. gada periodā ir visaptverošās Kopīgo noteikumu regulas (KNR) izmantošana, — tā attiecas uz pieciem fondiem dažādās politikas jomās. Vienotais stratēģiskais satvars, kas ir KNR pielikums, ir plašāks, labāk pamatots un saskaņotāks stratēģiskais satvars nekā Kopienas stratēģiskās pamatnostādnes 2007.–2013. gada periodam. Par plānošanu atbildīgās vadošās iestādes šo satvaru atzinīgi vērtē kā praktisku un lietderīgu līdzekli, lai arī tā ietekme uz plānošanas procesu ir sekundāra salīdzinājumā ar valstu stratēģisko satvaru.

Valstu stratēģiskie satvari

Jaunieviestie partnerattiecību nolīgumi ir stratēģiski plāni, kuru galvenās prioritātes ir pieci Eiropas strukturālie un investīciju fondi (ESIF/ESI fondi). Šos nolīgumus Eiropas Komisija noslēdz ar valstu iestādēm, un tie nodrošina vairāk iespēju ne tikai dažādu ESI fondu koordinēšanai, bet arī to saskaņošanai ar citām ES un dalībvalstu politikas jomām. Katras dalībvalsts koordinācijas pasākumi, tostarp to formalitāte, ir ļoti atšķirīgi, taču vadošās iestādes ir „piesardzīgi optimistiskas”, ka plānotās vai ieviestās struktūras un sistēmas izmantos sinerģijas un nodrošinās labāku koordināciju nekā 2007.–2013. gada periodā. Plānošanas laikā dalībvalstis ir arī aktīvi īstenojušas partnerības principu. Tās ir izveidojušas partnerībā balstītas vadības struktūras vai darba grupas, lai izstrādātu visus partnerattiecību nolīgumus un darbības programmas vai daļu no tām. Papildus sabiedriskās apspriešanas pasākumiem tika nodrošinātas internetā pieejamas konsultācijas un informācija. Konkrētām valstīm adresētiem ieteikumiem, šķiet, bija maza ietekme valstu stratēģisko satvaru sagatavošanā, taču pārsvarā dalībvalstis spēja tos ņemt vērā.

Tematiskā koncentrācija

Vairumā dalībvalstu jaunās tematiskās koncentrācijas prasības 2014.–2020. gada periodam ir būtiski ietekmējušas plānošanu. Ir ievērojami palielināts no ERAF/Kohēzijas fonda piešķirto līdzekļu apjoms 1.–4. tematiskajam mērķim (PTAI, IKT, MVU konkurētspēja un mazoglekļa ekonomika), turpretī ieguldījumi infrastruktūrā ir mazāki nekā 2007.–2013. gada periodā. Pieņemti lēmumi par resursu sadalījumu dažādiem mērķiem nav bijis viegli; daudzas dalībvalstis kritiski vērtē iespējas līdzsvarot tematisko koncentrāciju, atbalstot valsts prioritātes. Vadošās iestādes principā piekrīt īpašiem norobežošanas noteikumiem (ilgtspējīga pilsētattīstība, ESF daļas), taču vēlētos lielāku elastību. Norobežošanas noteikumu reģionālā diferencēšana netiek uzskatīta par lietderīgu, jo reģionu kategorijas ir pārāk neelastīgas un neatspoguļo reģionu īpatnības.

Programmas struktūra, pārvaldība un administrācija

KNR 2014.–2020. gada periodam ir guvusi plašu atzinību, un gaidāms, ka tā uzlabos ESI fondu plānošanas un izlietojuma saskaņotību un koordināciju. Tomēr daudzas vadošās iestādes uzskata, ka tā nav pietiekami tālejoša, ņemot vērā, ka joprojām pastāv atsevišķas konkrētiem fondiem piemērojamās regulas (jo īpaši ELFLA).

Salīdzinot ar 2007.–2013. gada periodu, daudzu dalībvalstu programmu struktūrā ir būtiskas izmaiņas, kam vajadzētu veicināt labāku iestāžu koordināciju attiecībā uz dažādiem fondiem; lielākajā daļā dalībvalstu vairākfundu darbības programmu nodrošinātās iespējas tiek vērtētas atzinīgi, taču joprojām pastāv bažas par administratīviem sarežģījumiem (piemēram, atsevišķu regulu dēļ). Integrēta teritoriāla pieeja ir potenciāli lietderīgs instruments, lai nodrošinātu stratēģisku saskaņotību vietējā/reģionālajā līmenī. Visbeidzot, Komisijas loma stratēģiskās saskaņotības mērķu atbalstīšanā lielākoties tiek vērtēta pozitīvi. Tomēr tiek kritizēta dažādu ģenerāldirektātu paustās nostājas un ieteikumu konsekvence un saskaņotība. Neskatoties uz centieniem uzlabot Komisijas dienestu savstarpējo konsultēšanos un sadarbību, vadošās iestādes uzskata, ka ES līmenī īstenota pastāvīgā „nozaru pieeja” ESI fondiem (katrs departaments ir atbildīgs par atšķirīgiem fondiem) ierobežo koordinētu pieeju.

Secinājumi un ieteikumi

1. Vienotajā stratēģiskajā satvarā ir skaidri definēti ES mērķi un prioritātes.
2. Komisijas nostājas dokumenti valstu iestādēm ir radījuši skaidru priekšstatu par to, kāda varētu būt Komisijas nostāja sarunās.
3. Tematiskā koncentrācija tiks panākta — vismaz plānošanas posmā.
4. Pastāv bažas saistībā ar kohēzijas politikas progresīvo pārveidošanu par tematisku politiku, tādējādi riskējot aizmirst par tās mērķi nodrošināt kohēziju.
5. Būtu jānodrošina lielāka fondu pārvaldības integrācija un koordinācija.
6. Šķiet, ka plānošanas procesā partnerības princips ir vispārēji ievērots.
7. Nav būtisku pazīmju, ka programma būtu vienkāršota.
8. Pagaidām nav skaidrs, cik iedarbīgas un lietderīgas ir integrētās teritoriālās attīstības iespējas.
9. Vērojama pozitīva attieksme pret Komisijas lomu sarunās.
10. Politikas reformu procesa 2014.–2020. gada periodam gatavošana bija relatīvi atklāta un iekļaujoša — vismaz salīdzinājumā ar 2007.–2013. gada periodu.

Pamatojoties uz minētajiem secinājumiem, tiek izvirzīti turpmāk minētie ieteikumi.

- Būtu lietderīgi apsvērt **uz lielāku sadarbību vērstas pieejas** īstenošanu starp Eiropas Komisiju un dalībvalstīm, lai izstrādātu vienoto stratēģisko satvaru un nostājas dokumentus.
- **Nav nepieciešams veikt papildu pasākumus attiecībā uz ESI fondu integrēšanu** un koordinēšanu Komisijas ģenerāldirektorātos.
- **Programmu īstenošanas posmā** Eiropas Parlamentam būtu jāuzrauga partnerības principa piemērošana.
- **Eiropas Parlamentam ieteicams rūpīgi kontrolēt un pārbaudīt** kohēzijas politikas stratēģisko saskaņotību un īstenošanu.
- **Eiropas Parlamentā nepieciešama ciešāka sadarbība**, jo īpaši labāka to četru komiteju sadarbība, kuras ir atbildīgas par ESI fondiem.